

ภาษาบาลี ๑ คำ คติธรรมประจำสัปดาห์

“นิวรณ — นิวรณ, เครื่องกางกั้นไม่ให้ความดีเกิดขึ้น”

คำว่า **นิวรณ** เป็นคำภาษาบาลีโดยตรง อ่านตามภาษาบาลีว่า นิ - วะ - ระ - นะ เขียนเป็นไทยได้ว่า นิวรณ แปลว่า อุกุศลที่กางกั้นไม่ให้ความดีเกิดขึ้น เป็นธรรมที่มีจริง เป็นอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นกลุ่มมรุมจิตไม่ให้ไปสู่กุศลธรรม มี ๕ ประการ คือ ความติดข้องยินดีพอใจในกาม ความขุ่นเคืองใจไม่พอใจ ความง่วงเหงาหาวนอน ท้อแท้ท้อถอยเชื่องซึม ความฟุ้งซ่านรำคาญใจ และความลึกลับสงสัยในสภาพธรรม และเมื่อนิวรณเกิดขึ้น กุศลเกิดไม่ได้ ปัญญาเกิดไม่ได้ ตามข้อความจาก **สุมังควิลาสินี อรรถกถา ทิมนิกาย ปาฏิภวรรค สัมปสาทนียสูตร** ว่า

“นิวรณทั้งหลาย เมื่อบังเกิดขึ้น ย่อมไม่ให้เป็นเหตุให้ปัญญาที่ยังไม่เกิดให้เกิดขึ้นได้ ทั้งไม่ยอมให้ปัญญาที่เกิดขึ้นแล้วเจริญได้ ฉะนั้น นิวรณเหล่านี้ ท่านจึงเรียกว่าเป็นเครื่องทำปัญญาให้ทรมากำลัง (บั่นทอนปัญญา)”.

พระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงในส่วนของอกุศลนั้น เป็นประโยชน์เกื้อกูลสำหรับผู้ที่ยังมีอกุศลอยู่อย่างแท้จริง เพราะถ้าไม่มีพระธรรมเป็นเครื่องเตือน ก็จะไม่สามารถรู้เลยว่าขณะไหนเป็นอกุศล และมีอกุศลมากมายแค่ไหน เพราะตราบใดที่ยังไม่สามารถดับได้ จะบอกกว่าตนเองมีอกุศลน้อยนั้น ย่อมไม่ถูกต้อง เพราะอกุศลสามารถเกิดขึ้นเป็นไปมากทีเดียว นิวรณก็เป็นอกุศลธรรมอีกหมวดหนึ่ง ที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงให้เข้าใจถึงความเป็นธรรมที่มีจริงซึ่งเกิดขึ้นกลุ่มมรุมจิตไม่ให้เป็นกุศล และไม่ให้น้อมไปสู่กุศล

นิวรณ เป็นสภาพธรรมที่เป็นอกุศลธรรม เป็นเครื่องกางกั้นไม่ให้เป็นเหตุให้เกิด เป็นเครื่องบั่นทอนกำลังปัญญา และกางกั้นไม่ให้กุศลธรรมประการต่างๆ เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งที่ปิดกั้นจิตไว้ด้วยอกุศลธรรม ไม่ให้กุศลธรรมเกิดขึ้น

นิวรณ มี ๕ ประการ คือ กามฉันทนิวรณ (ความติดข้องยินดีพอใจในรูป เสียง กลิ่น รส และสิ่งที่กระทบสัมผัสทางกาย) ๑ พยาบาทนิวรณ (ความโกรธ ความขุ่นเคืองใจ พยาบาทปองร้ายผู้อื่น) ๑ ถีนมิทธนิวรณ (ความง่วงเหงาหาวนอน ท้อแท้ท้อถอยเชื่องซึม) ๑ อุทธัจจกุกกุกจนิวรณ (ความฟุ้งซ่านรำคาญใจ) ๑ วิจิกิจจานิวรณ (ความลึกลับสงสัยในสภาพธรรม) ๑

แล้วจะละนิวรณ ซึ่งเป็นอกุศลธรรมที่เกิดขึ้นกลุ่มมรุมจิตได้อย่างไร

การละนิวรณ มีหลายระดับ ได้แก่ ละเพียงชั่วขณะ ละด้วยการข่มไว้ และ ละจนหมดสิ้น ไม่เกิดอีก ดังต่อไปนี้

การละเพียงชั่วขณะ คือ ขณะที่กุศลเกิด ไม่ว่าระดับใด อกุศลย่อมไม่เกิด นิวรณไม่เกิดในขณะนั้น ก็เป็นการละนิวรณชั่วขณะที่กุศลเกิดขึ้น

การละด้วยการข่มไว้ คือ ด้วยการเจริญสมถภาวนา ซึ่งก็ต้องมีปัญญารู้แจ้งจะได้ แต่การอบรมเจริญสมถภาวนา เป็นเพียงการข่มนิวรณไว้ ในขณะที่เป็นฌานซึ่งเป็นความสงบแนบแน่นแห่งจิตเมื่อออกจากฌานแล้ว นิวรณก็เกิดขึ้นอีก จึงเป็นเพียงการข่มนิวรณไว้ชั่วคราวเท่านั้น ยังไม่สามารถดับได้อย่างเด็ดขาด

การละจนหมดสิ้น หมายถึง ดับได้อย่างเด็ดขาด ไม่เกิดขึ้นอีกเลย ไม่มีนิรณเฑาะว์ เกิดขึ้นอีกเลย ซึ่งจะต้องเป็นปัญญาระดับสูงคือระดับมรรคจิต ซึ่งเป็นผลของการอบรมเจริญปัญญาดำเนินตามหนทางที่ถูกต้อง ซึ่งผู้ที่ละนิรณเฑาะว์จนหมดสิ้น ไม่มีนิรณเฑาะว์ เกิดขึ้นอีกเลย คือ พระอรหันต์

ตามความเป็นจริงแล้ว นิรณเฑาะว์ไม่ได้ห่างไกลจากขณะนี้เลย เป็นธรรมชาติที่มีจริง ๆ ที่เกิดเพราะเหตุปัจจัย ในขณะที่ติดข้องต้องการในสิ่งหนึ่งสิ่งใด ในขณะนั้นกามฉันทนิรณเฑาะว์เกิดแล้ว ขณะที่โกรธ ขุ่นเคืองใจ ถูกครอบงำด้วยความโกรธ ก็เป็นพยาบาทนิรณเฑาะว์ ขณะที่ง่วง ท้อแท้ท้อถอย เป็นอกุศลธรรมที่มีกำลังอ่อน อกุศลเกิดไม่ได้เลยในขณะนั้น ก็เป็นถีนมิทธนิรณเฑาะว์ ขณะที่ฟุ้งซ่านซึ่งก็คือในขณะที่เป็นอกุศลนั่นเองก็เป็นอุทฺธจจะ เนื่องจากว่าอุทฺธจจะซึ่งเป็นความไม่สงบแห่งจิตนั้น เกิดกับอกุศลจิตทุกขณะ ถ้าหากว่ามีความเดือดร้อนใจที่ได้กระทำอกุศลกรรมลงไป หรือเดือดร้อนใจที่ไม่ได้กระทำอกุศลกรรม ก็เป็นกุกุกจจะ และถ้ามีความล่งเลงสัยในสภาพธรรม ถึงความตกลงใจไม่ได้ ก็เป็นวิจิกิจฉานิรณเฑาะว์ ธรรมเป็นจริงอย่างไรก็เป็นจริงอย่างนั้น แม้จะไม่เรียกชื่อ ความเป็นจริงของธรรมไม่เคยเปลี่ยนแปลง

เมื่อกล่าวโดยประมวลแล้ว ขณะที่อกุศลเกิดขึ้นเป็นนิรณเฑาะว์ เพราะเป็นสภาพธรรมที่ก้ำกั้นไม่ให้จิตเป็นอกุศล เพราะขณะใดที่จิตเป็นอกุศล อกุศลจิตก็เกิดขึ้นไม่ได้ ในชีวิตประจำวันสำหรับผู้ที่ผู้ที่ยังมีกิเลสอยู่ ก็ยากที่พ้นไปจากการถูกกลุ้มรุมด้วยนิรณเฑาะว์ประการต่างๆ แต่ก็ยังมีขณะที่สงบ ระวังนิรณเฑาะว์ได้บ้าง ก็ในขณะที่จิตเป็นอกุศลนั่นเอง จนกว่าจะดับนิรณเฑาะว์แต่ละอย่างแต่ละประการด้วยมรรคจิตตามลำดับขั้น ซึ่งสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ คือการฟังพระธรรม ศึกษาพระธรรมอบรมเจริญปัญญาอันเป็นรากฐานสำคัญจะนำไปสู่การระลึกรู้ลักษณะของสภาพธรรมที่กำลังปรากฏ ตามความเป็นจริงว่าเป็นธรรม ไม่ใช่เป็นเรา จนกว่าจะถึงการรู้แจ้งอริยสัจจธรรม สามารถดับกิเลสได้ตามลำดับขั้นทั้งหมดนั้น ต้องเริ่มจากการฟังพระธรรมในแนวทางที่ถูกต้องตรงตามพระธรรมที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงแล้วเท่านั้น จะขาดการฟังพระธรรมไม่ได้เลยทีเดียว เพราะถ้าไม่ฟัง ไม่ศึกษาพระธรรมแล้ว ก็ไม่มีทางที่ปัญญาจะเกิดได้เลย และเมื่อไม่มีปัญญา การดับกิเลสก็ย่อมเป็นสิ่งที่ไปไม่ได้.

[ชมรมบ้านธัมมะ มศพ.: www.dhammadhomefellowship.com, โทร. ๐๘๕- ๖๒๑๗๑๐๖]